

HAVUŞ FOLKLORUNDAN SEÇMƏLƏR

Hər bir xalqın folklor yaradıcılığı onun mənəvi irsinin, tarixinin, soykökünün və inanclarının öyrənilməsi üçün mühüm mənbədir. Bu gün belə bir fikir elmi mühitdə daha geniş tərəfdar toplayır ki, folkloru olmayan xalqın, ümumiyyətlə keçmişindən danışmaq mümkün deyil. Odur ki, xalqın malik olduğu mədəni irsin, folklorun toplanması, sistemli şəkildə öyrənilməsi, nəşr olunması və gələcək nəslə çatdırılması mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra mədəniyyətin, eləcə də şifahi xalq yaradıcılığının milli maraqlar baxımından yenidən öyrənilməsi, keçmiş sovet ideologiyasına aid doqmalardan təmizlənməsi sahəsində ardıcıl tədbirlər görülür. Aparılan tədbirlərin mühüm bir istiqamətini də bilavasitə bölgələrə səfərlər yolu ilə folklorun öyrənilməsi təşkil edir.

AMEA-nın Folklor İnstitutu tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərur rayonda aparılan elmi araşdırmalar nəticəsində xeyli materiallar əldə olunmuşdur. İnstitutun əməkdaşları F.Qasımova və G.Canməmmədovanın iştirakı ilə aparılan toplanmalar “Şərur folklor örnəkləri” adı ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi tərəfindən 2018-ci ildə nəfis tərtibatla kitab şəklində nəşr olunmuşdur.

Naxçıvan folklorunun özünəməxsus xüsusiyyətlərinə diqqəti çəkən akademik M.İmanov qeyd edir: “...zaman-zaman Naxçıvanda yaranan folklorun bir sıra – özünəməxsus cəhətləri, başqa regionlarımızın folklorundan müəyyən qədər fərqlənən xüsusiyyətləri vardır... Musiqi, rəqs, tamaşa və söz ifaçılığı baxımından yanaşsaq, yallıları, yallıbaşı nəğmələri, haxıştaları, gülümeyləri, “Xan bəzəmə” tipli meydan tamaşalarını Naxçıvan bölgəsinin səciyyəvi janrları kimi fərqləndirə bilərik” (Şərur folklor örnəkləri, (tərtib edən: F.Qasımova), Naxçıvan, “Əcəmi”, 2018, s.1).

Beləliklə, zəngin irsə söykənən Naxçıvan folklor örnəklərinin toplanması və öyrənilməsi zəruridir. Yerləşdiyi coğrafi ərəzinin çətinliyi ucbatından Folklor İnstitutunun 2012-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasına göndərdiyi əməkdaşlar Havuş kəndinə gedə bilməmişlər. Bütün bunları əsas götürərək Şərur rayonunun Havuş kəndinə aid folklor nümunələrini toplamaq qərarına gəldik. Bu kəndi seçməyimizin səbəbi budur ki, dəniz səviyyəsindən 2700-3000 metr yüksəklikdə yerləşən Havuş kəndində qorunub saxlanmış folklor materialları bu günədək toplanıb öyrənilməmişdir.

İlk olaraq onu qeyd edək ki, Havuş Naxçıvanın ən qədim kəndlərindən biridir. Sanki hündür dağların ovcunda yerləşdiyindən kənd “ovuc”, “avuc”, “Havuş” adlandırılmışdır. Professor Akif İmanlının “Onomastika məsələləri” kitabında “Havuş” sözünün mənşəyi barədə deyilir: “Kəndin adının mənşəyi yerləşdiyi coğrafi mövqe ilə sıx bağlıdır. Bir zamanlar “ovuş”, “avuş” adlanıb, sonralar Havuş şəklinə düşüb. İraq-Kərkük bayatılarında da bu sözə rast gəlinir: “İnci səpdim havuşa; Sərxoşam, yerim döşə; Yastığımdan gül qoxar; Döşəgimdən bənövşə” (İmanlı A., Onomastika məsələləri, Naxçıvan, “Məktəb”, 2011, s. 150-151).

Havuş qədim Azərbaycan – türk yurdu kimi xalqımıza məxsus adət-ənənələrin, inancların möhkəm kök saldığı kəndlərimizdəndir. Burada su, daş, ağac inamlarının ən qədim örnəklərinə rast gəlmək mümkündür. Ağsaqqala, ağbirçəyə xüsusi hörmət var. Hətta bir sıra hallarda yas yerlərinə molla gəlməsi mümkün olmadıqda ağsaqqal yuxarı başda oturub rəvayətlər, zərbi-məsəllər danışır, gənclərə öyüd-nəsihət verir. İri bədən quruluşuna malik kənd sakinləri heyvandarlıqla, əkin-biçinlə məşğul olur, halal zəhmətlə dolanırlar. Kənd dağlar

qoynunda yerləşsə də, sakinlər hər il yayda mal-davarını götürüb yaylaqlara çıxırlar. Bu yüzd yerləri kənd üçün çox doğmadır, erməni kəndlərilə sərhəd olduğuna görə onu sakinlər daim qoruyurlar. Həmin yurd yerləri tarixən burada yaşamış türk tayfalarının və onun başçılarının adını saxlamaqdadır. Məsələn, məşhur Qazan xan, Mayılxan, Pişgəhli, Xanın qoruğu və s.

1929-cu ildə Şərura aid doqquz kənd Ermənistanına verilmişdir. Nəticədə vaxtilə Azərbaycana aid olan Xaçik kəndi ilə böyür-böyürə qalan Havuş ən ucqar sərhəd kəndi kimi nəinki xalqımıza məxsus milli dəyərlərimizin, adət-ənənələrimizin, eyni zamanda dövlət sərhədinin qorunmasında da ön mövqedə dayanmış, müxtəlif dövrlərdə erməni yaraqlılarını hücumlarının qarşısını almışdır. Bu səbəbdəndir ki, Havuşda haqqa-ədalətə aid atalar sözləri yetərincədir. Həyatı, günü-güzəranı mübarizələrdə keçən havuşlular, təsadüfi deyil ki, qəhrəmanlıq dastanlarını, nağılları, vətənpərvərliklə bağlı bayatıları, əfsanə və rəvayətləri, xalq mahnılarını tez-tez təkrarlamağı xoşlayır, Xıdır Nəbi, Novruz bayramı, toy və yaslarla bağlı ənənələri yaşadırlar.

İnanırıq ki, vətənimizin kiçik bir parçasından – Havuş kəndindən topladığımız folklor nümunələri maraqla qarşılanacaqdır.

Südəbə HƏSƏNOVA

NAMAZIM QƏZA QALDI

Bir kişi yol gedirdi, hava çox bərk istiydi, bərk yorulmuşdu. Fikirləşdi ki, bir ağacın gölgəsində həm dincələr, həm namazın vaxtıdır. O vaxtlar kasıblıq olmuş, hamıda sahat-filan yoxuydu ki, günorta namazın vaxtını günnən hesablamışlar. Durarlar günün altında, özün gölgəsi sağa-sola түşərmişsə, deməy günorta deyil, yox əyər gölgə yoxsa düz günortadır. Kişi də yol gedə-gedə vaxdı belə ölçdü ki, gölgəsi sağa-sola түşür. Deməy namaz vaxtıdır, xeyləy yol gedib bir ağacın gölgəsində oturdu. Heybəsini çiyininən aşırıb yerə saldı, qumqumasını, çörəyini çıxarıb, əl-üzünü yudu. Su işdi, yeməyini yedi, Allaha şükür elədi. Qalan suyanan da dəstəmazını aldı, başladı namazını qılmağa. Yaxınlıqda bir sürü qaz ottuyurdu. Kişi çörəy yeyə-yeyə qazdara tamaşa eliyirdi. Qəfildən səs gəldi çığır-bağır түsdü. Kişi diysindi, qazdar qağıldaşa-qağıldaşa ora-bura qaçılar. Kişi gözünün qırağından baxıb nə görsə yaxşıdır, bir tülkü qazdarın içinə girib, ora qaçır, bura qaçır, boğduğunu da boğur. Kişi firirreşdi ki, neyniyim namazı pozum, ya yox? Hər ikisi günahdır. Ay Allahım, maa yol görsət. Kişi qəfildən namazın üstən durub qazdara tərəf qaşdı. Gedib nə görsə yaxşıdır, qazdarın hamısı qırılıb, ölən ölüb, ölməyən də yaralı can verir. Kişi böyüy daşı götürüb tülkünün təpəsinə vırdı, tülkü səndiriyə-səndiriyə qaşdı getdi. Kişi çox pərişan oldu, o özünü qınadı ki, niyə vaxtında köməyə gəlmədim, namazım da qaldı. Kişi kor-peşman qayıdıb gəldi ağacın altına, oturub fikirreşdi ki, bu gün mənim nə qədər günüahım oldu. Yazıx qazdar belə öldü, namaz belə pozuldu. Əlin göyə tutub yalvardı. Ya Allah günahımdan keş. Soora bı şeri dedi:

Namazım qəza qaldı,
Qılmadım qəza qaldı.
Allahım, nə namaz maa,
Nə dünya qaza qaldı.

(Söylədi: Gövhər xanım Heydər qızı, 99 yaş)

AĞILLI QIZDARIN GIJ DƏDƏ-ANASI

Bir mahalda bir kişiynən arvadı yaşayırmış. Binnar ikisi də ağıldan səkkətiymişlər. Kişi bir az babatıymış, arvadın səfehliydə tayı-barabarı yoxuymuş. Bunnarın üç qızı varıymış, üçü də ağıl dəryası. Heç elə bil belə dədə-ananın babalaları dəyillər. Mahalda da binnarın belə ağıllı balaları olması hamını məhətəl qoymuşdu. Ağsaqqalar, başbilənnər deyərtilər ki, Allahın gözəl işdəri var.

Bı qızdarın üçü də ərə gediblər, yaxşı yerrərə qismət olublar. Bir qızı xan gəliniymiş. Getdiyləri hər yerdə hamı başlarına and içərmişdər. Tərbiyəynən, qanacağnan ötüşürmüşdər. Əv saablarına hörmət qoyurmuşdər. Üçü də doğub-törəyibmiş.

Bir gün arvad deyir, a kişi, gedəy, qızdara baş çəkəy. Kişi səvinir, ay arvad, nə yaxşı söz dedin, balalarımı ürəyim isdədi, gedəy görəy, nəvələrimizi də görəy. Sabah kişi gedir bazara, yaxşı xələtdər alır qızdarına, nəvələrinə, qaynata-qaynanıya da xələt alır. O biri gün tezdən yola düşüllər. Payızın son ayıdı, ancağ o gün qar düşüb. Qızdarın üçü də uzağ kətdərə gediylər.

Xeyli yol getdilər, dərə, təpə, yamaş, dağ yolları, cıgırrarınan keçib düz yerə çıxdılar. Bərt yel əsirdi, arvad gördü ki, gülburnu (itburnu, həməsin) kolu yerə dəyir, başın qaldırır, yel dağıdır. Ağaca yazığı gəlir, tez deyir, a kişi, dayan, gülburnu soyuxdan öldü, ulağı (uzunqulağı) dayandırıp aldığı pay-püşkü töydü yerə, böyüy qıza aldığı qırmızı qılas yaylığın açib gülburnu kolunun başına çalır, öz-özünə deyir, anan ölsün, yazıx gülburnu, necə üşüyür, indi canın qızır. Yola düzəlillər, iki gij xeyləh yol gedirlər. Arvad görür ki, bir qəcələ üşüyür, kıcının birini götürüb, birini qoyur, deyir, a kişi, qəcələ dondu, qızın başmağın ver, geysin, yazıqdı, kişi tez xurcunu açib başmağı verir arvada, o da qoyur qəcələnin qabağına, qəcələ uçub, bir az o yana düşür, arvad deyir, utanma gə gey, sooğdu, başmağları qoyur oon qabağına. ərinə deyir, utanır, gedəy sora geyəcəy. Yenə yollarına davam eliyirlər. Kəndin girəcəyindədə bir pişiy görüllər, genə qızdarına aldıkları qonooz (qanovuz) parçanı atıllar pişiyin üstünə ki, soyuğdu, bürələn. Bir söznən bı gijdər qızdara aparılan payı-püşkü payladılar. Gəlib çatdılar böyük qızın əvinə, xoş-beş elədilər, yaxşı qarşılədilər binnarı, ancağ qızı yerin qızdıra bilmirdi, dədəsin-anasın gij-gij hərəkətlərinə görə başısağı olacağ, tez-tez onnarı başa salırdı ki, danışmayın, onu eləmiyin, bını eləmiyin, utanıram. Qız tez yer salıb onnarı yatırdı ki, yorulublar, canın dərdinən belə eliyirdi ki, çox zayıldamasınnar. Səhər açıldı, yedilər, işdilər hərə getdi işinin dalınca. Qız başdadı əv-eşiy işdərinə, ana getdi qızın tavlə- bacasına baxdı, gördü çoxlu toyuqları var, hamısı da dimdiyinen özdərini qaşıyırlar. Tez ərini çağırır ki, bə qızın vaxtı yoxdu toyuqlarını pit basıp, gə maa köməy elə tez ocağı yandırır, tiyan qazanı doildurur suyunan, su qaynıyana kimi toyuqları basıllar qazana, toyuqlar çığıra-çığıra yanıb ölürlər, düzürlər yan-yana. Beləcə gijdər toyuqların hamısını qaynar suda öldürürlər.

Kişi deyir, arvad, binnar her tərpeşmillər, arvad deyir a kişi dincəliblər, daa yazıqları yeyirmiş, işdərin qurtarıb gəlirlər evə.

– Anan ölsün başın qarışıb işə, tooğları pit basmışdı, basdım isti suya hamısın çimizdirdim, yatıblar.

Qızın kürkünə birə tüşdü:

– Neynirsiz ana? Tez qaşdı tavlıya. Gördü tavlə həyətinde ocağ yanır, qazan qaynayır, tooğ-cücən hamsı döşənib yerə. Ay Allah əvizi yıxsın, bu nə oyundu aşdız başıma, qaynatam, qaynanam, ərım məni öldürəcəm.

– Ay bala, bə köməy eləmişiy da sizə, səsə-küyə əv saabları gəldi, dəli oldular, söyüş-savaş başdadı. Qızın dədəsin-anasın qavalədilər.

Onnar yola düzəldilər ikinci qızın əvinə, bı qız da xanın oğluna gedib.

Gəlib çıxdılar qızıgilə, xoş-beşdən sora söybətə başdıyanda bı qız da böyü bacısı kimi ata-anasının ağzına söz atdı ki, danışmasınnar. Bı minvalnan gecə oldu, qızı yerrərini rahatladı, fikirreşdi ki, səhər açılın yola salım getsinnər, yoxsa başım aşağı olacaq. Əvə söz düşəcəy.

Səhər obaşdan gijdər durub qızın əvini-eşiyini gəzib dəli oldular, binnarın bir xösəy (köhnə cır-cındır içində olan əv deməydi) əvi var, bıra xanın imarətidi, əv nə əv, saraydı. Həyət-baca göz oxşuyır, qulluxçular öz işində mal-heyvan tərəfi ayrı-ayrı, anbara girdilər, arvad kışqırdı:

– Ay kişi, qızın başı qarışıb, binnarı gənə basıb, gə, təmizdiyəy.

Əllərinə beli, süpürgəni alıb başdadılar işdəməyə. Binnarın gənə bildiyəri kişmiş daşyib tökdülər hasarın çöllüyünə, qul-qaravaş bını görüb, hay-həşir saldılar Əv saabları tökülüb gəldilər, qız səsi eşidən kimi ürəyi düşdü ayağının altına, qaçıb gəldi, qorxduğu başına gəlmişdi. Anbarın kişmişini daşyib, töküblər çöllüyə. Xannan, xanımı gəlinin ağıldan səkkət ata-anasını iti qovan kimi qavaladılar:

– Qızın yoxdu, bir də biralara gəlməyin, gəlsəz qızı da qavalacayıq.

Qız hönkür-hönkür ağlayırdı ki, ay Allah bı nə oyunuydu başıma gəldi, hələ xəbərləri yoxdu ki, böyü bacımın da günün orda qara eliyiblər.

Gijdər düzəldilər kiciy qızın yanına. Yol boyu deyiniblər ki, binnara yaxşılığ yoxdu, toğları pit başmışdı, çimdirdiy, damlarını gənə basıb, təmizdəmişiy, hələ bizi qavıllar.

Gəlib çıxdılar balaca qızın evinə, bırdə da gecə yatana qədər xırda qız o bacıları kimi dədə-anan qoruyur ki, zayıldamasınnar. Xırda qızın gəldiyi əv xan, bəy dəyildi, əmə sanballı adamlara, kismət olmuşdu. Yaxşı əv-eşiyi, güzərannarı da çox qəşəydi. Görəy bırdə neyləyillər, el dili yüyrey olar. Gecə yatdılar, səhər tezdən durub başdadılar yoxlanışa, bir şey əllərinə keşmədi. Xırda qızın üç qızı, üç oğlu vardı. Uşaqlar körpəydi, dalbadal qızlar olmuşdu. Qızdarın qəşəy hörüyləri vardı, qızdarın başını açıb nənə daramağa, hörməyə başladı. Birdən başına gij fikir gəldi. Anasıölmüşün işi çoxdu, binnarın başını qırxım, yumağ, daramağ asan olsun. Kişiyə dedi:

– Get qəcii gəti.

Kişi də buyruğ quludu, tez tapıb gətirdi, köməyləşib uşaqları çığırda-çığırda başdarını, hörüylərini qırxdılar, uşaxları saldılar əcayib hala. Səsə qızın qaynanası gəldi, əlləri üzündə qaldı. Qız dəli oldu:

– Ay sizi öləsiz dədə-ana, bı nə oyundu başıma açdız.

Qız xəcalətdən başına-gözünə döydü, uşaxlar anasını-nənəsini görüb lap ucadan çığıрмаğa başdadılar. Arvad dedi:

– Ay bala, maa sağ ol deməlisiz eyy, sizi işdən kutardım.

Genə gijdəri qavub tökdülər eşiyə. Suları süzülə-süzülə gəlib çıxdılar daxmalarına. Onnarın yeri buraydı. Avadancılığ adamı dəyilmişlər.

(Söylədi: Həsənova Rübabə Vəli qızı, 87 yaş)

ATALAR SÖZLƏRİ

Abırlı-abrınnan qorxar, abırsız nədən qorxar?

Allah dəvəyə qanad versəydi, ucurmamış dam qoymazdı.

Ağzınnan sifdə çıxardanda gümüş çıxardı, əmə heş dimməsən qızıldı.

Adam rəhmanı da adamdı, adam şeytanı da adam.

Bəşirə dedilər:-A Bəşir, gəl atı sula

Dedi: - Dodaxlarım yaradı.

Dedilər:- Buyur, xəşil yeməyə,

Dedi:- Hanı məəm böyük qaşığım?
 Bir yalançı dost min düşmannan qorxuludu.
 Ayazda yatmayan eşşəy tavlaan qədrin bilməz.
 Acı ayran nehrə dibində,
 Qara kişmiş bəylər cibində.
 Pitə acıx eliyip, köynəyi yandırmazdar.
 Bizə çatdı, dəyirman yatdı.
 Bişincə gözdiyə, düşüncə də gözduyər.
 Qız ki, kəkül çıxartdı, ver getsin, yoxsa papağı yerə vurar.
 Neynirəm qızıl teşti içinə qan qusanı.
 Qızıldan taxtım olunca, bir quruca baxtım olaydı, nolardı.
 Qorxa-qorxa cənnətə gedincə, oynuya-oynuya cəhənnəmə getməy yaxşıdır.
 Qarğa da özünü quş bilir, dovğa da özünü aş bilir.
 Qardaşımın əppəyi baldu, xanımı güvənsin.
 Tuman gendi, özü güvənsin.
 Qədərbilməzin başmaxlarını cütdədilər,
 Dedi, o tərəfə dur, gözümü çıxartmışdın.
 Qız ağacı, qoz ağacı, hər gələn bir daş atar, gedər,
 Kimsiyə tüşər, kimsiyə tüşməz.
 Qonşudan aş gəldi, gözümənən yaş gəldi.
 Qonşu qonşuyun boğuşdu, qaracıya fürsət tüştü.
 Qonax əvə girənəcən utanar, əv yiyəsi sonradan utanar.
 Qonşunu iki inəyli istə, özünü bir inəyli, istə ki, Allah saa bir inəy versin.
 Dədəm bijdi, kündəni sayır, çiçəm ki bijdi, kündədən kəsir.
 Nənəm bir kündəni beş eliyir ki çox olsun, dədəm beşini bir eliyip yeyir ki,
 tox olsun.

Əv-eşiyini istəmiyə adam, heç el-obasını istəməz.
 Eşşəyə yəhər qoymaxnan at olmaz.
 Allah dəviyə qanad versəydi, uçurmamış dam qoymazdı.
 İynənin kiciy ucunu özə batır, böyü ucunu özgəyə.
 Uzaxdan baxıram sandalı xoş,
 Yaxına gedirəm quşqunu boş.
 İyidim iyid olsun
 Kol dibi mənzili olsun.
 Yarım yar olsun
 Kol dibi əvim olsun.
 İşi düşəndə anar məni,
 Aşı pişəndə danar məni.
 Yayda başı qaynıyanın qışda qazanı qaynar.
 Yağışdar yağdı, cattaqlar doldu.
 Bir çırağın işığına qırx adam əyləşər.
 Dağ başına qar gələr
 İnsan başına vay gələr.

(Söylədi: Əhmədova Dilavər, 88 yaş)

ZƏRBİ-MƏSƏL

DALINCA QIRMIZI ALMA GÖNDƏRMİŞƏM?

Keçmişdə dəvətnamə yox idi. Kəndlərdə belə bir adət vardı ki, toya çağırılan tərəfdən bir nəfər at belinə qalxıb, bir torba qırmızı alma götürüb toya çağırılan adamlara verərdi.

Qırmızı alma verilən adam toy saabınə köməh eləməliydi. Bu adamlar yaxın və əziz adamlar sayılırdı.

El arasında “Dalınca qırmızı alma göndərmişəm?” zərb-məsəli o vaxtdan yaranıb. Gəlişi ilə qarşısındakına minnət qoyan adamlara həmişə bu sual ünvananardı. Dalınca qırmızı alma göndərməmişəm?

(Söylədi: Fatma Müseyib qızı, 10¹ yaş)

BAYATILAR

Mən aşiq gördü günü,
Ay qalxdı, gördü günü.
Namərdə əylənməz,
Mərd deməz gördüyünü.

Mən aşığam nə yazım,
Nə qışımdı, nə yazım.
Xəyalımdan kim keçdi,
Heç bilmədim, nə yazım.

Mən aşığ nədən yana,
Pərvana nədən yana,
Yaxşı dost yaman gündə,
Sınanar nədən yana.

Əzizim başa dağlar,
Verip baş-baş dağlar.
Necəsən bir ah çəkdim,
Dönəsən daşa, dağlar.

Dağlar, səndə nəyim qaldı,
Dal budaxda narım qaldı.
Əlim çatmaz, ünüm yetməz,
Anamın məzarı qaldı.

Əzizim yasa məni,
Qızılgül, yasəməni,
El-oba toy eylədi,
Çağırdın yasa məni.

Dağlara yenə gəlləm,
Gedərəm yenə gəlləm.
Görsəm ki, balam gəlir,
İmana, dinə gəlləm.

Bağa girmiş olaydım,
Gülü dərmiş olaydım,
Bırdan keçən oğlana,
Könül vermiş olaydım.

Əzizim bı dağnan,
El gedər bı dağnan,

Qəbrim üstə ot bitməz
Əyər ölsəm bı dağnan.

Bı gəlin bizə gələr,
Hündürdən düzə gələr,
Allah sən özün saxla,
Cavandı gözə gələr.

Oğlan sən yarıyıpsan,
Telin darayıpsan.
Özün bir şey deyilsən,
Könlümü yaralıyıpsan.

Novbaharı gəzərəm,
Bağlara gül düzərəm.
Yar yanıma gələndə,
Sevindiyimdən süzərəm.

Səvdiyini tanış olsun,
Yara sirdaş olsun.
Yara yaylıx demişəm,
Həşyəsi bir qarış olsun.

Əzizim içim-içim,
Doldur ver bir də içim.
Fələy maa dağ çəydi,
Yandım içim-içim.

(Söylədi: Yunusova Sürayə, 75 yaş, Havuş kəndi)

YALLIBAŞILAR

Dağlar marala qaldı,
Nanay – nanay- naynananay.
Otu sarala qaldı,
Nanay – nanay- naynananay.
Yaşıl yarpax, göy çəmən,
Nanay – nanay- naynananay.
O da marala qaldı.
Nanay – nanay- naynananay.
Sərin bılax, göy çəmən,
Nanay – nanay- naynananay.

Genə marala qaldı.
Nanay – nanay- naynananay.

Oğlan adın Əlidi,
Nanay – nanay- naynananay.
Qolların düyməli,
Nanay – nanay- naynananay.
Özün yaxşı oğlansan,
Nanay – nanay- naynananay.
Hayıf anan dəlidi.
Nanay – nanay- naynananay.

Eləmi sarı qaldı,
Nanay – nanay- naynananay.
Günü ağ, sarı qaldı.
Nanay – nanay- naynananay.
Yolunu gözləməydən,
Nanay – nanay- naynananay.

Gözümdə sarı qaldı,
Nanay – nanay- naynananay.

O taydan furqon gəlir,
Nanay – nanay- naynananay.
Attarı yorğun gəlir,
Nanay – nanay- naynananay.
Dədəm əvdə olanda,
Nanay – nanay- naynananay.
Yarım oğrun gəlir.
Nanay – nanay- naynananay.

Yaylığın həşdi-hüşdü,
Nanay – nanay- naynananay.
Həşyəsi yerə tüşdü.
Nanay – nanay- naynananay.
Min bir iyid içində
Nanay – nanay- naynananay.
Gözüm Cəfərə tüşdü.
Nanay – nanay- naynananay.

Gəlin oturub daş üstə, haxışta,
Telin töküp qaş üstə, haxışta,
Oğlan deyir, dur gedəy, haxışta,
Qız da deyir baş üstə, haxışta.

Gəlin gəlir, bəm gəlir, haxışta,
Əv-eşiyə tən gəlir, haxışta,
Baldıza, qaynanıya, haxışta,
Qaynatıya düşmən gəlir, haxışta.

Tut ağacı dəyiləm,
Nanay – nanay- naynananay.
Hər yetənə əyiləm.
Nanay – nanay- naynananay.
Əyil, üzünən öpüm,
Nanay – nanay- naynananay.
Mən özgəsi dəyiləm.
Nanay – nanay- naynananay.

Qaşın əyər, amandı,
Nanay – nanay- naynananay.
Gözün əyər, amandı,
Nanay – nanay- naynananay.
Sazaxdan bir ox çıxar,
Nanay – nanay- naynananay.
Saa dəyər, amandı.
Nanay – nanay- naynananay.

Bağdan alma, nar üzəy,
Nanay – nanay- naynananay.
Surfiya noğul düzəy.
Nanay – nanay- naynananay.
Bacın Şərildə toyudu,
Nanay – nanay- naynananay.
Oynuyax yallı gedəy,
Nanay – nanay- naynananay.

Həsəni, ay Həsəni,
Nanay – nanay- naynananay.
Allax saxlasın Həsəni,
Nanay – nanay- naynananay.
Xəstə canı nar istər,
Nanay – nanay- naynananay.
Mənim də canım səni,
Nanay – nanay- naynananay.

(Söylədi: Həsənova Rübabə
Vəli qızı, 87 yaş)

HAXIŞTALAR

Bu gün bağa gəlmişiy, haxışta,
Baxa-baxa gəlmişiy, haxışta,
Oğlan sənın toyundu, haxışta,
Oynamağa gəlmişiy, haxışta.

Kəmər bağla belinə, haxışta,
Şirni verin əlinə, haxışta,
Gəl, bizim əziz gəlinin, haxışta,
Xına qoyax əlinə, haxışta.

Su gəlir bı arxınan, haxıŝta,
Doldur ver bardaxnan, haxıŝta,
Yarın yaxasın aŝdın, haxıŝta,
Xınalı barmağınnan, haxıŝta.

Bı gəlin bizə gələr, haxıŝta,
Hündürdən düzə gələr, haxıŝta,
Allah sən özün saxla, haxıŝta,
Cavandı gözə gələr, haxıŝta,

Ələnsin ay ələnlər, haxıŝta,
Sevinsin ay gülənlər, haxıŝta,
Dostara xəbər getsin, haxıŝta,
Hasil oldu diləylər, haxıŝta.

İncidən incimişəm, haxıŝta,
Mərcana düzölmüşəm, haxıŝta,
Ala papax, gül oğlan, haxıŝta,
Sevdiyinə vırılmışam, haxıŝta,

Narınca bax narınca, haxıŝta,
Saxladım saralınca, haxıŝta,
Məndə ürəy qalmadı, haxıŝta,
Sənnən söz alınca, haxıŝta.

Bağa girmiş olaydım, haxıŝta,
Gülün dərmiş olaydım, haxıŝta,
Bırdan keçmiş oğlana, haxıŝta,
Könül vermiş olaydım, haxıŝta.

Üzün ağ olsun, gəlin, haxıŝta,
Canın sağ olsun, gəlin, haxıŝta,

Sənə süd verən anıa, haxıŝta,
Sərfinaz olsun, gəlin, haxıŝta.

Oğlan adın Talıbdı, haxıŝta,
Gün dağları alıbdı, haxıŝta,
Verdiyın qızıl üzüy, haxıŝta,
Barmağında qalıpdı, haxıŝta,

Ayranın üzdü olsun, haxıŝta,
Duz tökün, duzdu olsun,
Gəlin qoşa qarısın, haxıŝta,
Qğullu-qızdı olsun, haxıŝta.

Gəlin Salatın gəlin, haxıŝta,
Geyip xalatın gəlin, haxıŝta,
Çatıp oğlan əvinə, haxıŝta,
Alıp muradın gəlin, haxıŝta.

Ay dönüb ulduz olsun, haxıŝta,
Sular dönüb buz olsun, haxıŝta,
Gəlin gəldiyin əvdə, haxıŝta,
Oğul olsun, qız olsun, haxıŝta.

Ay bı dərə uzun dərə, haxıŝta,
Suları sərin dərə, haxıŝta,
İstərəm baxça salam, haxıŝta,
Yar gəlip gülün dərə, haxıŝta,.

Səvdiyın tanış olsun, haxıŝta,
Yara sirdaş olsun, haxıŝta,
Yara yaylıx demişəm, haxıŝta,
Zəri bir qarış olsun, haxıŝta.

GÜLÜMEYLƏR

Tut ağacı boyunca, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Tut yemədim doyunca, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Yarı xəlvətdə gördüm, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Danışmadım doyunca, a gülüm eyy, gülüm eyy....

Növbaharam gəzərəm, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Bağlara gül düzərəm, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Yar yanıma gələndə, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Sevindiyimdən süzərəm, a gülüm eyy, gülüm eyy...

O toyda quzu gördüm, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Tükü qırmızı gördüm, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Aşdım cənnət qapısın, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Səvdiyim qızı gördüm, a gülüm eyy, gülüm eyy...

Ayağım yalınıydı, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Tikanın qalınıydı, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Mən ölməy istəmirdim, a gülüm eyy, gülüm eyy...
Tüşmanım zalınıydı, a gülüm eyy, gülüm eyy...

(Söylədi: Həsənova Rübabə, 87 yaş)

GƏLİNƏ SÖYLƏNƏN NƏĞMƏLƏR

Gəlin gəldi yarıynan,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Həm dövlətiynən, varıynan,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Yanıdakı qullarıynan,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.

Gəlin deyər, yoxdu atam,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Qoyunu quzuya qatam,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Qaynatam olsun qoy atam,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Gəlin deyər, yoxdu anam,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Başımdan aldılar şanam,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Qaynanam olsun qoy anam,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.

Gəlin deyər yoxdu bacım,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin
Başımdan aldılar tacım,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin
Baldızım olsun qoy bacım,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.

O əvdən gəldim bı əvə,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Göz yaşım dönüpdü selə,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Xalası demirəm hələ,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.

Heç kimə söyləmə sözün,

Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Sirrini saxla sən özün,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Ağ olar onda üzün,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.

Olsun qoy dövlətin, varın,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Dolu olsun çuvalların,
Gəlin, xoş gəldin, xoş gəldin.
Bizim oğlan olsun yarın,
Gəlin xoş gəldin, xoş gəldin.

Toplayan: Sədabə Həsənova

